

Gyógy- és termáلتurisztikai versenyképesség – egy komplex megközelítés

Készítette: Bozóti András, RPhD III. évfolyam

Témavezető: Dr. Bakucz Márta

MRTT Vándorgyűlés, 2014. november 28. Veszprém

Bevezető

- OTKA 106283. számú kutatás
- Gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések versenyképessége
- Cél: egy települési turisztikai index létrehozása
- Meghatározni mely települések rendelkeznek előnyökkel
- A gyógyturisztikai kínálat jelentős koncentrációja (Ács és Laczkó, 2008)
- Két régió településeinek vizsgálata: Nyugat – Dunántúl (24) és Dél – Dunántúl (17)

Kutatási kérdések

- Melyek a települési és turisztikai versenyképesség fő komponensei?
- A feltárt sikertényezők milyen szinten vannak jelen az elemzés keretében választott településeken?
- Milyen turisztikai fejlesztési elvek alkalmazása lenne célravezető az egyes településeken?

Turisztikai versenyképességet meghatározó tényezők

- Makroszemléletben: Természeti erőforrások, a klíma és a kultúra (Lumsdon, 1997)
- Mikroszemléletben: Vállalatszerkezet, cégstratégia, tényezőfeltételek, keresleti viszonyok valamint az esetleges kapcsolódó iparágak fontossága, továbbá a versenytársak legyőzése (Claver-Cortes, Molina-Azarín és Pereira-Moliner, 2007)
- Környezeti és fizikai feltételek, demográfiai helyzet, létező turista vonzerők, az észlelt imázs (Royo-Vela, 2009)

Crouch és Ritchie (1999) versenyképességi modellje

Forrás: Crouch és Ritchie (1999), In: Tózsér (2010) Doktori disszertáció, 182.o.

A versenyképesség kulcstényezői

Kutató	A siker kulcsa
Poon (1993)	húzóágazat a turizmus
Crouch-Ritchie (1999)	komplex desztinációmenedzsment
Dwyer-Forsith-Rao (2000)	valutaárfolyamok
Go and Govers (2000)	létesítmények elérhetősége, gazdaságosság
Dwyer-Kim (2003)	természeti vonzerők + hatékony TDM
Gooroochurn-Sugiyarto (2005)	árképzés, társadalmi tényezők
Craigwell (2007)	kereslet meghatározása
Kayar-Kozak (2010)	közlekedési infrastruktúra
Markovic-Davidovic-Jovanovic (2011)	turisztikai infrastruktúra

Forrás: Saját szerkesztés

Fürdőtelepülési Turisztikai Versenyképességi Index (FTVI)

■ Hat alindexből épül fel:

- I. Az adott *település turisztikai* mutatói (összesen 30 mutató)
- II. A *település gyógyturizmusát* leíró legfontosabb mutatók (összesen 9 mutató)
- III. A település *infrastrukturális* mutatói (összesen 25 mutató)
- IV. A település *gazdasági helyzetét* felmérő mutatók (összesen 13 mutató)
- V. A településre jellemző *szociális* mutatók (7 mutató)
- VI. A *fürdőkre* vonatkozó kérdőíves felmérés eredményei (összesen 5 mutató)

A mutatók kiszámítása

$$T = x / x_{\max}$$

- T = az egyes alindexek értékei
- x = az adott alindex értéke az adott településen
- $x_{\max}$ = az adott alindex legmagasabb értéke a vizsgált településcsoportban
- $T_{vk} = (T_{\text{turizm}} + T_{\text{gyógy}} + T_{\text{infrastruk.}} + T_{\text{gazd.}} + T_{\text{szoc}} + T_{\text{fürdő}}) / 6$
- Szélsőértékek kezelése: 97,5%-os cappingelés
- A változók súlyozása rotált faktorsúlyokkal történt

A képzett faktorok tulajdonságai

Név	Faktorok száma	Variancia	KMO-teszt	Bartlett-teszt	Bartlett-sig
Tur.	6	85,19%	0,553	3276,34	0,00
Gyógy.	1	89,82%	0,673	2076,11	0,00
Infrastruk.	3	83,53%	0,739	1922,44	0,00
Gazd.	3	76,69%	0,685	613,48	0,00
Szoc.	2	64,84%	0,705	217,15	0,00
Fürdő	2	76,97%	0,56	75,93	0,00

Az FTVI alapján kialakult sorrend

Település	<u>Tur.</u>	Gyógy.	<u>Infrastrukt.</u>	<u>Gazd.</u>	<u>Szoc.</u>	Fürdő	Index
Zalakaros	1	1	25	17	13	3	1
Hévíz	1	1	23	8	37	1	2
Bük	3	3	26	10	25	1	3
Győr	15	41	1	1	17	13	4
Szombathely	25	41	5	1	15	35	5
Zalaegerszeg	28	41	1	3	16	9	6
<i>Kaposvár</i>	<i>30</i>	<i>41</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>22</i>	<i>18</i>	<i>7</i>
Sopron	11	41	4	4	35	17	8
<i>Harkány</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>12</i>	<i>15</i>	<i>19</i>	<i>6</i>	<i>9</i>
Sárvár	5	5	14	7	27	5	10
Kehidakustány	7	41	37	31	5	4	11
Lenti	19	41	19	21	3	16	12
Celldömök	26	41	13	12	7	15	13
Mosonmagyaróvár	12	41	6	6	34	24	14
<i>Nagyatád</i>	<i>16</i>	<i>41</i>	<i>10</i>	<i>18</i>	<i>10</i>	<i>25</i>	<i>15</i>
Bázakerettye	14	41	33	33	1	36	16
Vasvár	36	41	29	27	1	38	17
Kapuvár	17	41	15	19	9	26	18
Zalaszentgrót	27	41	24	26	8	10	19
Gelse	41	41	34	38	4	29	20

Forrás: Saját szerkesztés

<i>Marcali</i>	22	41	17	14	11	23	21
<i>Igal</i>	18	41	27	29	12	7	22
<i>Barcs</i>	23	41	8	23	18	28	23
<i>Letenye</i>	37	41	28	28	6	34	24
<i>Szigetvár</i>	31	41	7	16	31	19	25
<i>Szentgotthárd</i>	10	41	22	9	21	21	26
<i>Mohács</i>	24	41	9	11	30	30	27
<i>Dombóvár</i>	21	41	11	13	32	12	28
<i>Siklós</i>	33	41	16	25	28	11	29
<i>Lipót</i>	8	41	39	34	24	8	30
<i>Tamási</i>	34	41	20	24	26	20	31
<i>Csorna</i>	32	41	18	20	23	31	32
<i>Csokonyavisonta</i>	13	41	30	36	20	32	33
<i>Hegykő</i>	4	41	35	30	38	27	34
<i>Dunaföldvár</i>	39	41	21	22	33	37	35
<i>Mesteri</i>	35	41	40	40	29	33	36
<i>Szulok</i>	38	41	38	41	14	40	37
<i>Borgáta</i>	9	41	36	37	39	22	38
<i>Magyarhertelend</i>	29	41	41	39	40	14	39
<i>Babócsa</i>	40	41	32	35	36	41	40
<i>Buzsák</i>	20	41	31	32	41	39	41

Forrás: Saját szerkesztés

6. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemszám	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
6	Tur.	3	97,41633	2,583667	4,475042
	Gyógy.	3	94,45233	5,547667	9,608841
	Infrastruk.	3	5,28333	0,5469	0,947258
	Gazd.	3	11,499	2,94762	5,105427
	Szoc.	3	42,44333	9,830112	17,02625
	Fürdő	3	99,67167	0,328333	0,56869

- Zalakaros (1.), Hévíz (2.) és Bük (3.)

2. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemzés	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
2	Tur.	5	3,3478	0,609185	1,36218
	Gyógy.	5	0	0	0
	Infrastruk.	5	89,5016	4,346793	9,719725
	Gazd.	5	75,4486	10,2909	23,01116
	Szoc.	5	46,5116	4,497987	10,05781
	Fürdő	5	71,6782	2,597098	5,807287

- Győr (4.), Szombathely (5.), Zalaegerszeg (6.), Kaposvár (7.) és Sopron (8.).

1. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemzés	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
1	Tur.	4	15,31975	4,128825	8,257651
	Gyógy.	4	7,43275	4,795221	9,590442
	Infrastrukt.	4	10,466	4,637917	9,275835
	Gazd.	4	7,92975	4,758452	9,516903
	Szoc.	4	58,947	9,108615	18,21723
	Fürdő	4	91,032	3,532573	7,065146

- Harkány (9.), Sárvár (10.), Kehidakustány (11.) és Igal (22.).

3. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemszám	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
3	Tur.	10	2,5469	0,455909	1,441711
	Gyógy.	10	0	0	0
	Infrastruk.	10	9,2275	2,32038	7,337686
	Gazd.	10	4,45	0,960282	3,036677
	Szoc.	10	81,4775	4,448462	14,06727
	Fürdő	10	67,3375	1,953032	6,17603

- Lenti (12.), Celldömölk (13.), Nagyatád (15.), Bázakerettye (16.), Vasvár (17.), Kapuvár (18.), Zalaszentgrót (19.). Gelse (20.), Marcali (21.), valamint Letenye (24.).

4. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemszám	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
4	Tur.	11	4,083	1,031399	3,420764
	Gyógy.	11	0	0	0
	Infrastruk.	11	15,50755	3,068737	10,17785
	Gazd.	11	9,11382	3,296124	10,93201
	Szoc.	11	42,31927	1,871717	6,207783
	Fürdő	11	70,13064	1,488897	4,938113

- Mosonmagyaróvár (14.), Barcs (23.), Szigetvár (25.), Szentgotthárd (26.), Mohács (27.), Dombóvár (28.), Siklós (29.), Lipót (30.), Tamási (31.), Csorna (32.) és Csokonyavisonta (33.).

5. számú klaszter

Klaszter sorszám és a mutatók		Elemzés	Átlag		Szórás
			Érték	Std. hiba	Érték
5	Tur.	8	5,79238	3,182367	9,001092
	Gyógy.	8	0	0	0
	Infrastruk.	8	1,92375	0,912769	2,581701
	Gazd.	8	1,12313	0,597705	1,690564
	Szoc.	8	27,86388	5,551554	15,70217
	Fürdő	8	58,5695	4,13924	11,70754

- Hegykő (34.), Dunaföldvár (35.), Mesteri (36.), Szulok (37.), Borgáta (38.), Magyarhertelend (39.), Babócsa (40.) és Buzsák (41.).

Konklúzió

- Két régió 41 településének **versenyképességi indexét** képeztük, a gyógy- és termálturizmus szemszögéből
- Hat különböző alindex mentén kialakult a települések sorrendje, s az eltérő paraméterekkel rendelkező településcsoportok
- A legjobb klaszter és az 1. számú klaszter esetében várható leginkább a gyógy- és termálturizmus pozitív externális hatása
- A kevésbé látogatott fürdőknél szálláshely-fejlesztés, vagy egyedi értékesítési ajánlat kialakítása javasolt
- A fürdők együttműködése, klaszteresedése javasolt

Köszönöm a figyelmet!